

GLASILO
5. ŠNOUB
»I. CANKAR«

Borlec

L.I. ★ ŠT. 4.
MAJ 1944.

Borlec

PERIODIČNO GLASILO
ČANKARJEVE BRIGADE

Št. 4.

31. maja 1944.

DVA SPOMINSKA DNEVA

Slovenci stojimo danes v najsvetlejšem obdobju svoje zgodovine, ko naš narod aktivno so deluje v največji borbi vseh časov, v borbi, ko se bijemo za človečanske pravice in toičemo po fašistični zver, zakletemu sovražniku malih narodov. Slovenci in vsi narodi Jugoslavije bijemo boj za svoj obstanek.

Proti okupatorju smo nastopili takoj, je vdrl v našo sveto zemljo. Če ne bi tega boja začeli, bi bile naše žrtve neizmerne, ostali bi narod, ki ne zasluži svoje svobode, ostali bi še nadalje hlapci. Danes vsi polagamo žrtve na oltar svobode. Naše narodne žrtve so vsi padli borci, so vsi interniranci, ki so umrli v koncentracijskih taboriščin, po fašističnih ječah, so vsi streljani talci.

Med največje žrtve prištevamo našega narodnega heroja Toneta Tomšiča, sekretarja KPS in velikega organizatorja našega osvobodilnega gibanja.

Na vsen teh žrtvah bomo zgradili novo, lep

šo Slovenijo in Jugoslavijo. Zavedamo se pač, da bo treba za svobodo še boja, še trpljenja, še žrtev. naša dolžnost pa je, da se vojaško in politično gradimo, da bomo vedno pravilno udarili po okupatorju in narodnih izdajalcih, da naše gibanje čim bolj izpopolnimo. Vse narodne sile se morajo v tem boju združiti in tesno sodelovati.

Svojih žrtev ne objokujemo, ampak gledamo v njih svetel vzgled požrtvovalnosti do naroda in za svobodo.

Skoro bi šel neopazno mimo nas 25. maj, dan rojstva maršala Tita. Naš legendarni junak, ki vodi jugoslovanske narode v neizpros-nem boju za svobodo, je za nas isto, kar je za narode Sovjetske Zveze tov. Stalin. Jugoslo-vanski narodi smo bili vedno tlačeni, nikoli svobodni in enakopravni ostalim narodom Evro-pe. Imeli so nas za narod hlapcev, manjvredne žev.

Iz takega tlačenegega naroda je izšel naš tov. Tito, sin hrvatskega Zagorja. Preprost de-lavec, po poklicu kovinar, a mož visokih spo-sobnosti in naravne inteligence. V stari ka-pitalistični družbi mu kot sinu revnih star-šev ni bila dana možnost, da bi svoje talente razvil v šoli. Šola je bila odprta samo ti-stim plastem, ki so imele denar. Kot delavec je imel dostop samo v delavska društva in tu si je pridobil močno delavsko zavest. Izobra-ževal se je sam, brez šole, s svojim delom in s svojo voljo. Bil je v Rusiji, poril se je v oktobrski revoluciji leta 1917. skupaj z ru-skimi delavci. Tu si je izpopolnil znanje in se izobrazil v praktični politični šoli.

Ko je po zlonu Jugoslavije okupator zase del našo državo in je narodno osvobodilno gi-banje prodrlo v vse njene pokrajine, je bil o-če tega gibanja tov. Tito. V najtežjih prili-kah je to gibanje začel, v najtežjih časih je vzdržal in gibanju dajal smernice. Okupator in njegovi sluge so z vso silo navalili na našo

partizansko vojsko, kajti zavedali so se, da je to gibanje rak rana na njihovem živem telesu, rana, ki se bo razlezla tudi na druge narode, ki ječe pod fašizmom. In res je to gibanje prodrlo v Albanijo, Grčijo, Bolgarijo, Italijo, Madžarsko, Francijo, Norveško, Dansko, skratka v vse zaslužnjene evropske države.

Čas je pokazal, da je bila pot, ki jo je načrtoval in po kateri nas je vodil Tito, pravilna. Po tej poti nas bo pripeljal v lepšo bodočnost, v svobodni, demokratični, federativni Jugoslaviji.

SLAVA JUNAKOM, KI SO PADLI V BORBI ZA SVOBODO.
NAJ ŽIVI NAŠ MARŠAL TITO, NAŠ VODITELJ V BORBI
ZA SVOBODO!

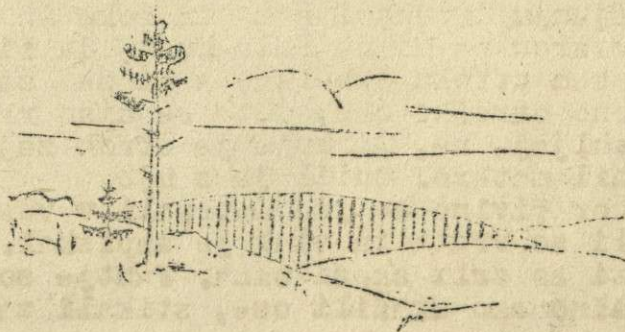
Vidmar Mirko

ŽRTEV

Cez polja zavijajo mrzli vetrovi,
šume in buče kot hudobni duhovi.
tužno novice naznanjajo v svet,
da borec slovenski je v srce zadet.

Kri pordečila je snežno odejo.
branil svobodne zemlje je mejo,
zanjo podaril svojo je kri.
v rokah še bombo trdno drži.

Lavriša Jakob

KRI VPIJE DO MAŠČEVANJU

Ob savi so Nemci domače prebivalstvo preselili v Nemčijo, da so se v njihove domačije vseili kočevarji.

Prišel je tisti dan. Velik, rdeče obrobjen letak je zavpil ubogemu ljudstvu: "Pusti vse, kar si dosedaj prigaralo, in pojdi!"

Zganila se je mati z otrokom, zahteval je starček, pest je dvignil mož. Pustili so začeto delo, zagnali so krampe in lopate iz rok, pozabili so na živino. Vsa vas se je zgrnila pod lipo, katero je omadeževal ta krvavo obrobjeni letak.

Prišli so avtomobili. V dežju, snegu in mrazu so vozili ljudi v barake v Rajhenburg. Solze so stopile v oči možu, ko je zadnjikrat pogledal svoj dom, presunljivo je zahtevala žena, da je človeku trgalo srce. Zbrali so se pod lipo fantje in zapeli. Peli so žalostno, a tako lepo kot še nikoli. Domači vasi v zadnji pozdrav.

Zame je bil odložen odhod še za nekaj dni in šel sem v Rajhenburg, da se še enkrat poslovim od sovaščanov.

Siv dan je bil. Vse je bilo zavito v pušto meglo, iz katere je pršil droben mrzel dež. Od samostana proti kolodvoru se je vila dolga procesija. Težko breme je pritiskalo ljudi k tlom in vsi sključeni so med bajoneti stopali po največjem blatu. Strte postave, od solz razorana lica in neglene oči so pričale o njihovem trpljenju. Podajal sem jim roko in jih tolažil, v srcu pa mi je bilo hudo, da bi jokal. Ponudil sem otroku jabolko, a ni se zaiskrilo brezskrbno otroško oko, usta se niso raztegnila v smehljaj, ne, še huje je otrok zajokal in se oklenil matere. Čutil je z njo.

Kakor živino so jih natrpali v vozove, za loputnili so vrata in vlak je zapiskal. Obupani obrazi so zrl skozi okna. Fantje so bili tam, družno smo dražili ose, stikali za veвери

caml in ptičjimi gnezdi. Tam je bila starka, vedno dobrodušna, vedno nasmejana, danes pa so bila njena lica razorana od solz. Vsem so okoli vratu visele kovinske tablice s številkami. Vlak je potegnil. Obrazi so onemeli, ko so se zazrli zadnjikrat na rodno zemljo. Samo tablice na prsih so zatrepetale...

Bogo, 4. bataljon

SLOVO OD GORJANCEV

(OLJOMEK)

"Lovro je ranjen. V prsa, pravijo, da je težko", mi šepne tovariš vodnik.

Nekaj me je zbolelo v prsih in čudne slutnje so mi stisnile srce. Da, junak je Lovro in nič ni čudno, da ga je doletelo. Gotovo je drugim varoval umik in se preveč izpostavil.

Stopil sem tja proti bolničarkam in resni obrazi mi povedo dovolj.

Na razproštem šatorskem krilu leži komisar Lovro. Oči ima zaprte in čuje se težko dihanje. Bolničarka me vprašujoče in strohoma gleda, ko se sklonim k njemu. Njegov obraz počasi izgublja barvo, sunkovito, pojemajoče dihanje izdaja, da ne bo več dolgo. Roke mu mrtvo leže ob telesu.

"Še pol ure, Minka, in našega komisarja ne bo več", pravim.

"Nikar ne govori tako, on mora ostati, ra zameš. Mora ostati!"

"Zdi se mi, da ima prestreljeno žilo nad srcem", sem ji tiho odvrnil.

"Ko so ga prinesli sem, je bil tako pogumen in ni verjel, da je težko ranjen. Saj bom zdržal, se je tolažil. Zdaj pa bije svoj zadnji, največji in najveličastnejši boj. In v tem boju je zmogovalec edino smrt", je s solzami v očeh govorila Minka.

"nezvestnega Lovra smo zanesli v notranjost gozda. Veselo so prepevali gozdni pevci.

Sonce je že dobivalo nekaj toči in bil je prav prijazen dan. Spomnil sem se onega stiha: V sonč ni pomladi umrl bi rad...

Kes, priroda se spet pomlaja v vsej svoji lepoti. Tudi nam, zaslužjenim narodom, se bližajo lepši dnevi. Bliža se nam pomlad, bliža se nam novo življenje.

A prav sredi tega prebujajočega se življenja je ležal naš Lovro, dveletni borec za pravico in resnico, obsojen, da nas vsak hip zapusti za vedno.

Spet smo pogledali nanj. Prstenoblede ustnice nimajo več življenja v sebi. Te usnice, ki so nas tolikokrat bodrile in nas vzpodbujale. Ustnice, ki so še pred dobro uro govorile: "Tovariši, danes imamo priliko, da se naščujemo za Bračiko, za Tkalca, za Fičeja, za Miho.. Danes moramo pokazati, da je naš bataljon tisti, ki je zaplenil prvi težki minomet v Sloveniji. Tovariši, z jurišem moramo pregnati se vražnika iz vasi in ga goniti in uničiti." Vedno bolj se zavedam, kaj bomo izgubili z njim.

Pred kratkim mi je pokazal očetovo pismo. Kako preprosto, a globoko in prisrčno. Vasije ga, naj pride kaj domov. Da so ga željni videti, posebno mama. Vsaj o Veliki noči naj pride. In na koncu ga oče vzpodbuja, naj bo hraber, naj dokaže, da je sin zavednega očeta. - Ubogi oče! Nato mi je zaupal, da bo šel o Veliki noči domov, da bo zajahal svojega belca tja dol v Belo Krajino. Zdaj pa tu leži strti!

V menkem mahu, pod zavetjem bahave snareke je v pomladnem jutru izdihnil naš Lovro. Drozgi in taščice so mu lajšali njegovo zadnjo uro. Umrl je mirno in neopazno. Lahno kot odpadle pomladni cvet.

Gledal sem velike oči tovarišev, polne solz, in za hip se mi je zdelo, da to niso borci, ampak otroci, ki jih je zlobnež ukanił za ljubo jim igračo. molče so požirali solze in s spoštovanjem zrlı na drugega, mrtvega konisarja, ki jim je bil dober kot oče, kot brat.

A privid o otrokih je izginil. Pokrili smo

Lovra preko obraza in ga pustili pod smreko .
Odšli smo na položaj, nazaj v borbo, da se ma-
ščujemo tej pošasti, ki nam je iztrgala ene-
ga najboljših.

Podobnik Milan, 3. bataljon

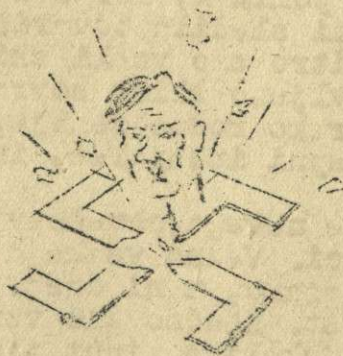
NOVE ZMAGE

Zopet zapeli so naši topovi,
na Trebnje jurišal je Čankarjev roj.
Strti so bili beli volkovi,
pesem si zmage zdaj, borec, zapoji!

ni še zmrla zmaga na Igu,
že iz Zafare sovrag je pregnan.
Kogano takemu zdaj se "hlickrigu".
Je končno še Trebnje zavzel partizen.

Javorovica je že maščevana,
za enega pade naj belih deset.
Kaj peta brigada je, zve naj ljubljana.
Na juriš, tovariši, v hujši zalet!

Lavriša Jakob

OBVEŠČEVALNA PATROLJA

V daljavi je bila ura. Ves nestrpen sem štel udarce. "Je šest", sem vzdihnil. Obrisal sem si potno čelo ter se kradoma ozrl proti tovarišem. Nerodno bi mi bilo, če bi opazila, da sem truden. Dolgo pot smo že imeli za seboj, še daljša je bila pred nami. Zdelo se mi je, kakor da bi bilo vse zavito v meglo, saj sem hodil mimo požganih vasi in z lic vaščanov sem bral vse prestano gorje, toda na dnu tega gorja sem vendarle videl iskrico upanja v lepšo bodočnost.

Važna je bila naloga, ki smo jo morali rešiti. Čez par ur se bo začel napad na postojanko I, in poizvedeti je bilo treba, koliko sovražnikov je v vasi, kje so nastanjeni in iz katerih bunkerjev se bodo branili. Pospešili smo korake. Zavedali smo se, da nam ne sme ostati neznan noben ovira, ki bi zapirala pot našim borcem. Bili smo že čisto blizu postojanke. Pred nami se je vila kot tanka črta žica in za njo je iz bunkerjev molela strojničina cev. Zdrznil sem se. "Naprej", sem rekel sam sebi, "samo še nekaj korakov in odprt bo pogled na precejšen del sovražnikove utrabe. Počasi sem se pomikal, korak za korakom, tih in zvesto sta mi sledila tovariša. Vendarle smo prispeli. Nitro smo vzeli skicirko in crtali v že pripravljeno skico sovražnikove položaje. Še pogled preko rodne zemlje, na kateri se skriva ponlepni izdajalec, in že smo hiteli na zaj.

"Kaj je novega, obveščevalci?" so nas spraševali znanci. Vedno vsakega zanimajo novice, ki jih prinašamo, a ni časa. Naprej mi je velevala dolžnost. Končno smo vsi upeni prispeli v štab. Še nekoliko minut tihega pogovora in že je krenila kolona za kolono, dobro obveščena v borbo proti izdajalcem.

BORBA PRI LJUBLJANI

Prvi sončni žarki so ošinili gozd. Rosni, svetlozeleni lističi so podrhtevali v vetru. V vejevju je žvrgolelo. Nastajal je krasen pomladanski dan. megla v dolini se je razpršila in krasna in ljubljena Ljubljana je vabila k sebi. Po ravnini so bile razpete bele črte. Po njih pa so od Ljubljane proti košato obraslem gorovju arsele črne točke.

"Halo, halo! Kolona avtomobilov in tankov proti Pijavi gorici. Avtomobili vozijo na Ig!"

"halo! Sovražna pehotna kolona z mulani od Iga!" so brneli telefoni. Nato povelja, patrolje odhite, borci pregledajo orožje, popravijo bunkerje, vse pričakuje. Zdi se mi, da so še ptiči utihnili in le brnenje avtomobilov mo ti tišino.

Strel, dva. Mitraljezi zaregljajo. Nato zo pet tišina. Zamolkel pok. Vsi se zdrznemo. Mi-na. Zabobni. Regljanje strojníc, žaganje brzo-strek, bobnenje topov, vse se je strnilo v en sam peklenški zvok. Streljanje je nekoliko potihnilo nato pa zagrne bombe.

"Juriš, naprej, juriš!"

Truč se je zopet polegel.

Zmotil me je tenak kovinski glas, ki je prihajal od vseh strani. Pelo je v zraku in majhne svetlikajoče se iskrice so risale po jsnem temnomodrem nebu mogočne bele črte. Ang-leški bombniki so bili. Tam v ravnini so tulile sirene. Partizani so iz svobodnih gozdov po nosno zrli na te naše mogočne zaveznike.

Pomlajeno sonce je grelo ljubljansko ravnino in Ljubljana z gradom in nebotečnikom je vabila... Smreke okoli mene so šumele, nekje v dolini se je oglasila kukavica. Sonce se je po igravalo s sočno travo in s prvimi cvetovi. Prav pri nogah pa je čebelica, obložena s cvetnim prahom, lezla preko izstreljenega tulca. Ka ko nasprotje! Zabobnelo je. Težek, črn dim se je dvignil s ceste v zrak: Na cesti je eksplo-

dirala mina.

Tanki so se premaknili... Zabliskalo sa je enkrat, dvakrat, in črna kepa je obstala. Krme lo je naprej. Krepki glasovi: "Juriš, hura!" so vstajali iz tega trušča. Z jurišem je bil so- vražnik zopet in zopet zavrtnjen. Spet je vse utihnilo. Iz gozda pa se je prerinil modrikast dim razstreliva. Ves hrib je bil zavrt v ta dim. Avtomobili so brneli. Švabi so vozili mrt ve in ranjene v Ljubljano.

Na zemljo se je spuščal mrak. Trudni in lačni partizani so se zbirali k večerji. Stopi li so v krog in zapeli. Krepki glasovi so odme vali v noč. Na hribu, kjer se je vršila borba, se je razdivjal požar. Kakor da je ves žarec je gorel hrib. Žareče kače so se zvijale in si kale. Tam iz doline pa je žarela svetla veri- ga. Partizan je stal in gledal. Videl je to ne pretrgano vrsto lučk in vabila ga je pniklenje na Ljubljana.

Šnopi rdečih raket so šinili v zrak in se zopet potuhnili. Sovražnika je bilo strah. Slo venski partizan pa se je čutil močnega, da raz klene verigo okrog Ljubljane, da tisočim vrne dom in svobodo.

Bogo, 4. bataljon

NASA MALA MINKA

Po vsej slovenski zemlji okrutni osvaja- lec razbija in požiga naše vasi in mesta. Po - vsod se čuje bolesten krik uboge slovenske ma- tere in otrok, ki so brez moči prepuščeni vsem pohotnim strastem brezsrčnega zločinca. Zemlja ječi pod težkimi udarci krvoželjnega fašizma , ki je nenasiten v svojih krvavih dejanjih. Ni dneva, da ne bi rdeči plameni oznanjali novega grozodejstva, novaga požiga.

Najzakotnejša vasica je občutila težko pest podivjanega zmagovalca, ki ni prizanašal niti nedolžnim, brezmočnim vaščanom. Med žrtva- mi nenasitnih požigalcev je bila tudi mala do-

mačija naše Minke v neki vasici blizu Stične. Ni bilo dovolj, da so požgali dom in odgnali njenega očeta v strašno internacijo, temveč so še v drugo uničili težko nazaj pridobljeno hišico. Mala Minka je doživljala udarec za udarcem, ali ona ni klonila, ni se udajala volji pohotnežev, temveč je z odločno voljo stopila v vrste narodno osvobodilne vojske. Niso je plašili težki naporji in krvave borbe, temveč je z neomajno odločnostjo prenašala vse trpljenje skupno s tovariši. Ni omahovala na težkih pohodih, v borbah, v mrazu, dežju in lakoti, temveč je ostala zvesta svoji veri za osvoboditev svojega ubogega naroda.

Italija je kapitulirala. Za njo je prišla še bolj krvoločna zver, ki sadaja našemu narodu še bridkejše udarce. Malo Minko ni oplašilo težko, trpljenja polno življenje slovenskih partizanov, temveč jo je še bolj ojeklenelo v njenem delu za osvoboditev slovenskega naroda. Z njo vred je bil v isti četi njen najmlajši brat, SKOJevc, ki je v borbi z okupatorjem daroval svoje mlado življenje na oltar domovine. Ni mogoče opisati njenega trpljenja, ko je morala zapustiti ranjenega brata napadajočim zverem. Srce se ji je trgalo, videč, da ga ne more rešiti. Z odločnim samozatajevanjem je zaklicala, naj se ustrelji, da ga ne dobe živega. Brat je tako tudi storil.

Ni mi treba opisti bolečine njenega srca ob tako težki izgubi.

Da, to so bridke preizkušnje, toda naša Minka ne kloni niti pod najtežjimi udarci. Še z večjo odločnostjo stopa po trnjevi poti naprej do cilja, do končne zmage, pripravljena žrtvovati tudi svoje mlado življenje za svobodo in srečo našega ubogega, trpečega naroda.

Zato tovariši in tovarišice, posnemajte Minko v njeni požrtvovalnosti in odločni volji boriti se do konca in maščevati vse padle tovariše, ki se niso plašili žrtvovati svojega življenja za srečo svojih dragih.

Muki, 3. bataljon

ČUDNO ZAVETIŠČE

naša brigada je imela meseca januarja hude, a uspešne borbe s švabi in švabobranci v rioniški dolini. Posebno hude borbe so bile okoli vasi Rakitnica, ki je trikrat v enem dnevu menjala gospodarja. V tej vasi je bil tretji bataljon.

Bila je sobota. V ozračju je vladal nek čuden nemir, pihal je hladen veter. Tovariši, ki so bili doma, so se brezskrbno gredli v zakurje njih sobah, naš goavec marn pa je neutrudno vlekel harmoniko.

Ura se je bližala poldnevu. Vsa 4. četa se je veselila izdatnega kosila, golaža s koruznimi žganci. * tisti golaž nam ni bil namenjen. Prezgolaj so zaropotale nemške brzostrelke in morali smo jo urno ubrati iz vasi na polčrčaje. Naše dobro kosilo so poppravili švabi, kajti kuharji niso imeli časa kušiti vseh kotlov. Iz hvaležnosti so nam po kosilu preluknjali kotel.

V naši četi je bil tedaj desetar tov. Ogulin. Ni se mogel pravočasno umakniti iz vasi in ni mu preostalo drugega, kot da se je skrtil v svinjak. Tu je kraljevala pitana svinja, ki prav nič ni bila vesela nežnosti, ko se je tov. Ogulin stisnil k njej. Po svoji svinjski pameti je menila, da je prišel ponjč mesar. Nemirno je tekala po svinjaku iz keta v kot in glasno cvilila. Tov. Ogulin jo je prijazno in s strahom miril z velikim kosom kruha: "No, no, prašička ljuba, nikaar se me ne boj. Lepo tiho bodi, sicer bodo prišli švabi in vzeli obo".

Ves poten je že bil, kajti svinja ga ni in ni hotela poslušati, temveč je vse glasneje cvilila. Le sreča, da je niso slišali švabi.

Cetrta četa je jurišala in pregnala sovraga. Tov. Ogulin je bil rešen. Veselo se je prišmejal iz svinjaka, od svoje nenavadne zaščitnice pa se je poslovil: "rešena sva, ostani mi zdrava!"

V S E B I N A

1. Dva spominska dneva..... Vidmar Mirko
2. Žrtev Lavriša Jakob
3. Kri vpije po maščevanju..... Bogo
4. Slovo od Gorjancev Podobnik Milan
5. Nove zmage..... Lavriša Jakob
6. Obveščevalna patrolja..... Miran
7. Borba pri Ljubljani Bogo
8. Naša mela Minka Muki
9. Čudno zavetišče I. Č.

2
•
•
•

•
•
•